

Előszó

A hungarológia vagy magyarságtudomány széles területet ölel fel, a nyelvtől kezdve Magyarország ismeretén keresztül a kultúra különböző területeiig. A *Bibliotheca Hungarica* sorozat jelen kötete betekintést ad a magyar nyelvészet, irodalom, történelem és a magyar oktatás aktuális kérdéseibe, elsősorban abból a szempontból, ahogy ezek Lengyelországban megjelennek. A cikkek nagy része a **poznaí magyar szak 25 éves évfordulójára** rendezett nemzetközi hungarológiai konferencia (30.11-01.12.2017) előadásainak átdolgozott változata (többségében magyar nyelven lengyel összefoglalóval). A konferencia kiváló alkalmat adott arra, hogy a lengyelországi, magyarországi, valamint határon túli kollégák megvitathassák a hungarológia néhány választott területének aktuális kérdéseit. A konferencia és a kötet egyúttal a Lengyelországi Magyar Kulturális Év 2016/17 programjába is illeszkedik.

Lengyelországban ezeréves hagyománya van a magyar kapcsolatoknak, így nem véletlen, hogy három mesterdiplomát adó magyar szak működik: Varsóban (1952 óta), Krakkóban (1989 óta) és a legfiatalabb 1992 óta a poznaí Adam Mickiewicz Egyetemen (UAM) Nyelvészeti Intézetében, eredetileg Hungarystyka, jelenleg Filologia Węgierska néven a Finnugor tanszék keretében.

Kezdetben a magyarul még nem tudó diákok a 3 éves alapképzés és 2 éves mesterképzés keretében felsőfokú (C1) nyelvtudásra tehetnek szert, elsajátíthatják a szükséges nyelvészeti ismereteket, továbbá megismerhetik a magyar irodalmat, történelmet és kultúrát, egyszóval tájékozott hungarológussá válhatnak, ill. képesek fordítani és tolmácsolni. Eddig több mint 170 diák végzett a poznaí magyar szakon (a szak történetéről és programjáról I. Koutny – Dávid 2004, Koutny 2010, az aktuális program a szak honlapján <http://hung.home.amu.edu.pl/program-studiow/>). Az alapítók közül a konferencián részt vett prof. Jerzy BAŃCZEROWSKI és prof. Tadeusz ZGÓŁKA (dékán 1992-ben), valamint az akkori kulturális attasé, prof. KOVÁCS István, a magyar szabadságharc lengyel résztvevőinek odaadó kutatója.

A kötet anyagát 6 fejezetbe soroltuk. A **Nyelvészet: a struktúrától a jelentésig** című fejezet 8 cikket tartalmaz kezdve a magyar mint kis nyelv jelentőségétől a nyelvészet számára (HEGEDŰS Rita), az igekötők tanításáról és az aspektus összefüggéseiről (SZILI Katalin). VLADÁR Zsuzsa bemutatja a szóelemző írásmód mögött rejlő nyelvészeti elméletek történetét, Paweł KORNATOWSKI pedig a Bańczerowski-féle általános morfológiai elméletet alkalmazza a magyar szavakra, Henryk JANKOWSKI azt fejtegeti, miért igés nyelv a magyar. LADÁNYI Mária már a nyelvtan szemantikai alapjait elemzi funkcionális kognitív keretben, kitérve az igei aspektusra is, KOUTNY Ilona pedig azt vizsgálja, hogy mi ábrázolható a hagyományos szótárakban a szemantikai viszonyokból és a világ nyelvi képéből magyar–lengyel példák alapján. Anna GRZESZAK közel 50 év magyar–lengyel összehasonlító tanulmányainak bibliográfiáját nyújtja át.

A 2. fejezet **Nyelvészet: nyelvhasználat** további 8 cikkével elsősorban pragmatikai kérdéseket tárgyal. PAP Andrea az udvariasságot elemzi a magyar mint idegen nyelv szempontjából, a bókra koncentrálna, Agnieszka VERES-GUŚPIEL pedig a névmások attitűdjelölő szerepét, melyet SITKEI Dóra felmérésen alapuló tanulmánya követ a kérés beszédaktusáról magyarul tanuló lengyel hallgatóknál. Dorota DZIEWOŃSKA–KISS a disznó nyelvi képét veti össze a magyarban és lengyelben, Anna SOBCEK pedig a piros/vörös szín használatát próbálja megragadni felmérés alapján. MÁRKU Anita a kárpátaljai internetes nyelvhasználatról ad képet. Szymon PAWLAS az egyházi felekezetek elnevezéseit veti össze, BORBÁS Gabriella pedig bibliai példázatokat elemez.

A **Nyelvtanítás** fejezet 7 cikke elsősorban a magyaroktatás kulturális vonatkozásait öleli fel MAGYARI Sára a romániai magyar mint idegen nyelv oktatását vázoló cikke után. Míg TÖRÖK Katalin az internetes szótárak hiányaira hívja fel a figyelmet fordításkor, KOZAK Ildikó a magyar közmondások tanítását körvonalazza, DÁVID Mária pedig alapos elemzést ad, hogyan lehet a népdalokat és énekeket a nyelvtanítás szolgálatába állítani. PAP Dániel a szórend tanítását közelíti meg elméleti és gyakorlati szempontból. PAULÓNÉ DEME Krisztina a világhálón elérhető magyartanítási segédletekről ad számot, Agnieszka BARÁTKA pedig a magyar szakos diákok véleményébe ad bepillantást a magyar tanítást illetően.

Az **Irodalom** fejezet 6 cikket tartalmaz a 2. világháború utáni és a kortárs magyar irodalomból. Kinga PIOTROWIAK-JUNKIERT egy újra felfedezett írónőt mutat be, aki elsőként írt a holokausztról. HORVÁTH Kornélia Weöres Sándor és Oszip Mandelstam költészete között von párhuzamot. NAGY Julianna Varró Dániel költészetében keresi a nyelvi játékot, míg HORVÁTH Csaba Tóth Krisztina *Párducpompa* c. művét elemzi, NAGY László Kálmán pedig a legifjabb írónemzedék képviselője, Potozky László regényeit. A konferencia részét képezte a fiatal magyar írókkal (FISZ) való találkozás és műhelymunka, melyről KELLERMANN Viktória és VÁSÁRI Melinda számol be.

Az 5. fejezet **Dráma és film** betekintést nyújt a mai magyar drámairodalomba és lengyelországi fogadtatásába GIZIŃSKA Csilla, VISKY András és PÁSZT Patrícia tanulmányainak köszönhetően. Visky, aki maga is drámaíró (*Pornó* c. művét Poznańban is bemutatták Jolanta JARMOŁOWICZ fordításában) az új poétikus színházat emeli ki, akárcsak Gizińska. A magyar film új aranykorát vázolja Grzegorz BUBAK, Elżbieta SZAWERDO pedig a *Saul fia* lengyelországi fogadtatását tárgyalja.

Az utolsó **Történelem** fejezet 3 cikke magyar–lengyel kapcsolatokkal foglalkozik: Adam SZABELSKI a magyar–lengyel barátság mítoszának eredetéről ír, Ryszard GRZESIK Attila legendáját veti össze Szvatoplukéval, LAGZI Gábor pedig két emigráns, a lengyel Jerzy Giedroyc és a magyar Gömöri György kapcsolatát mutatja be.

A kötet, melyet az Olvasó kezében tart, harminchét tanulmányt tartalmaz. A kötet tematikus sokszínűségének köszönhetően nem csak a magyar nyelv iránt érdeklődőknek lehet értékes olvasmány, hanem a tágabb értelemben vett magyar kultúra (irodalom, film), valamint a magyar történelem iránt érdeklődők számára is. A szerzők a hungarológia kiváló kutatói Közép-Kelet Európa rangos tudományos intézményeinek munkatársai. Ennek is köszönhető, hogy a tanulmányok többsége összehasonlító jellegű, amely lehetővé teszi, hogy a hungarológia kérdéseit ne csupán önmagukban, hanem tágabb kontextusban értelmezhessük. Meggyőződésünk, hogy ez a szemléletmód gazdagítja, teljesebbé teszi a kutatásokat. Épp a hungarológiával foglalkozó különböző intézmények harmonikus együttműködése tette lehetővé, hogy *A hungarológia ma...* című kötet ebben a formában születhessen meg. Bízunk benne, hogy kötetünk az eddigi magyarságtudományi kutatások méltó folytatójaként szolgál, a jövőbeni kutatásokat is elősegítve.

A szerkesztők

Koutny Ilona – Dávid Mária 2004: A poznańi Magyar Szak 10 éve. In: Koutny I. (szerk.): *Hungarológia: Nyelv és kultúra*. Poznań: ProDruk. 25–36.

Koutny Ilona 2010: A poznańi UAM Magyar Szakjának a bemutatása. In: *THL2* 2010/1-2. 46–52.